

GP3MP_HTGP Historie a teorie galerijní pedagogiky

podzim 2013

Vyučující: Mgr. Bc. Alice Stuchlíková, Ph.D.

Shnující analýza záznamu z konference

Pro koho to děláš? (Konference o smyslu a problémech galerijních doprovodných programů),

kteřou individuálně vytvořila pětice studentek (Nikola Březinová, Martina Fridrichová, Markéta Hořínková, Zuzana Matiovská a Mária Ťažká).

Text níže tvoří kopie studentských textů s gramatickými úpravami vyučující na místech, kde byla oprávněnost změny jednoznačná. Za celkovou obsahovou a formální správnost odpovídají však samy studentky.

Konference se uskutečnila 28. 11. 2013 v pražském Tranzitdisplay a najdete ji pod tímto hyperlinkem: <http://www.youtube.com/watch?v=DrF8pp0Zotg>.

Video v jeho stopáži od 1. do 50. minuty shrnula Nikola Březinová:

Moderovaná diskuze probíhá u „kulatého stolu“, aby si před sebou mohli být všichni rovni. A dotazovat se během diskuze jeden druhého. Mezi pozvanými hosty byli teoretici umění, umělci, pracovníci galerií a zástupci lektorských oddělení.

Setkání probíhalo tak, že si autoři připravili prezentaci projektů, které by měly nastínit danou problematiku. Úvodní debata se skládala, tak ze 3 až 4 okruhů otázek. Jako například divácký nezájem o **doprovodné programy Ceny Jindřicha Chalupeckého**, doprovodné programy různých lektorských oddělení zabývající se současným uměním, dále také různé malé nezávislé galerie, zelené umění a festivaly. Ve druhé části konference byly prezentovány vybrané příspěvky pozvaných hostů (D. Václavová, O. Chrobák, K. Kottová, D. Kašpar, O. Horák a další). Ti své názory obhajovali před účastníky debaty a také měli reagovat na dotazy návštěvníků.

Jak již bylo zmíněno, na začátku proběhla krátká prezentace, kde byly představeny tři výstavy.

První z výstav je **výstava v Kunsthalle Wien – SALON DER ANGST** – Je to tematická kurátorská výstava sjednocující umělecká díla a reflektuje tematiku strachu, napětí a určité nespokojenosti. Výstava zabírající celý prostor vídeňské Kunsthalle. Anička říká: „Výstava je tak sdílná a přitom obsahuje současné umění, že čtení je celkem jednoduché.“ Druhou výstavou, kterou Jan Kratochvíl představil, je výstava **v Hamburger Bahnhof BODY PRESSURE SCULPTURE SINCE THE 1960'S**. Je to výstava sestavená ze sbírky Berlínské National Gallery a mapuje přístupy, vnímání těla k soše od začátku 60. let do současnosti. Další výstavou, o které se

v prezentaci hovořilo, je výstava také v **Hamburger Bahnhof THE END OF THE 20th CENTURY**, podle díla Josepha Beuyse. Honza říká: „Jména i rozsah instalací dokáží oslovit lidi nad rámec scény a primárně zainteresované veřejnosti.

Dalším bodem konference jsou úvahy nad tím, zda kontaktnost výstav s návštěvníky je důležitým prvkem. Otázkou je, zda by obdobný přístup českých institucí zvýšil návštěvnost i v České republice, např. v Národní galerii, tak v Moravské galerii. Úvahy nad tím, jaké umění je známé u nás a jaké ve světě. Další debata se lehce odklání od tématu a řeší se problematika pedagog versus galerie. Není možné od galerie očekávat naprosté naservírování informací, je třeba jít do galerie s tím, že mozek budu zapojovat. Debata se dostává zpět k otázce *na lektorské oddělení, zda se může něco změnit?* Celý postup musí jít od vrchu, od vedení galerie, pokud nemá oporu v kurátorech a samotné galerii, tak to nejde.

Vlastní shrnutí:

Velmi mne zaujalo téma konference. V poslední době je to hodně otevíraný a diskutovaný motiv a myslím si, že je důležité ho udržovat „horký“ a stále aktuální. Není jednoduché odpovědět na otázky, které se ve videu řeší, hlavně každý na ně má jiný názor.

Jelikož jsem měla psát o samém začátku diskuze, ještě se zde téma úplně nerozebírá. Objevuje se zde spíš, čeho by se konference měla týkat, představení účinkujících a navození do tématu. Větší diskuze a názory můžeme vidět v dalších minutách.

Video v jeho stopáži od 51. do 75. minuty shrnula Martina Fridrichová:

Zprostředkování umění. Kdo je člověk, který dokáže nahnat děti do galerií? Kdo je ten, který tam dokáže nahnat dospělé? Není těžší zaujmout dospělé, kteří se musí rozhodovat sami, zda do galerie na výstavu půjdou? Jak komunikovat s dospělým divákem? Jak zaujmout širší veřejnost? Je důležité mít dobré PR?

Hodnotit úspěch výstavy, úspěch vystavovaného, úspěch kurátora a dalších lidí, kteří se podílí na vzniku výstavy, se dá hlavně návštěvností. Možná JEN návštěvností. Statistiky ukazují, že návštěvnost je v českých galeriích velice malá.

České instituce toto většinou řeší stejným modelem, který není úplně funkční. Je to klasický postup, kdy galerie uspořádají výstavu, potom se snaží diváky zaujmout komentovanou prohlídkou, následně se uspořádá diskuse a po čase zase komentovaná prohlídka. Na první přijde dvacet lidí, na diskusi deset a na poslední komentovanou přijde pět a je to trapné pro všechny. V rozmezí těchto patnácti minut konference se v podstatě diskutovalo o tom, jak přimět toto české publikum, aby více galerie navštěvovalo.

Je lepší zkoušet nové metody? Jako například doprovodný program Ceny Jindřicha Chalupického. **V roce 2011 byla poprvé Cena Jindřicha Chalupického doprovázena**

programem ve veřejném prostoru. Každý z pěti finalistů si vybral svoje oblíbené místo kdekoliv po České republice a tam dílo prezentoval. Fungovalo to dobře, avšak fungovalo to jen v tom konkrétním místě, v omezeném počtu lidí. **Další rok místa vybrali sami pořadatelé, v jednotlivých galeriích se prezentovali umělci,** dělaly se komentované prohlídky a diskuse. To ale úplně nevyšlo, protože se zjistilo, že tamní galerie vlastně nemají stabilní publikum. Nemají ani publikum, které by se takové akce chtělo účastnit. V Brně před domem umění zrovna probíhala taková prezentace umělce, když zrovna kolem šla skupina španělských turistů, organizátor je přemluvil, aby se přidali a na fotce to potom vypadalo, jako by se účastnily davu.

Je dobré zkoušet jiné modely, něco jiného než jen komentované prohlídky a diskuse? Je lepší dělat takovéto slepé pokusy a tím přicházet na nová řešení?

Je lepší dělat přednášky? Není to jednostranné?

Nemůžeme ale předpokládat, že když se udělá přednáška, přijde víc lidí. Je potřeba budovat galerii publikum. Mohla by to ovlivnit třeba jen změna otevírací doby v galeriích? Není komentovaná prohlídka v pět odpoledne příliš brzo na lidi, kteří chodí do práce a přednáška v sedm už zase moc pozdě pro důchodce? A není to jedno? Není třeba spíš problém ve špatném PR nebo je to spíš tím, že to nefunguje uvnitř institucí? Často se stává, že mají zaměstnanci mezi sebou špatné vztahy, nebo dokonce že mají problém ocenit nebo snad pochopit některé umělce. Když tomu nevěří sám organizátor výstavy, pak je přece o to složitější prezentovat umělce veřejnosti. Je důležité uvědomit si, že galerie jsou místa, která mají prezentovat umění pro lidi, pro veřejnost. Čím to je, že do galerií přicházejí hlavně lidi, kteří se o ně bezprostředně zajímají, jako studenti?

Přednostně je podstatné, aby si galerie vytvořily kontakt s lokálním publikem. Instituce, jako jsou školy sídlící naproti galerii, jako jsou domovy důchodců a podobně... Je důležité, aby se instituce zaměřily na tyto lidi a ti pak dokázali s sebou přivábit další a další. Dalším důležitým bodem jsou ale také prostory samotné galerie. Člověk se tam musí cítit dobře. Dobré zázemí v galerii, v podobě kavárny, která je často podceňovaná, je důležité téměř jako dobrá marketingová strategie.

Smyslem této konference je, abychom si zase uvědomili, že zárukou úspěchu není jen utvoření dobré výstavy, ale taky umění informovat o tom veřejnost a hlavně dokázat, aby veřejnost vůbec na výstavu přišla. Jinak by to celé nemělo smysl.

Není to jednoduché. Ideální by bylo uvědomit si, jestli lidé v galerii mezi sebou dobře komunikují a mají dobré vztahy, aby mohli prezentovat veřejnosti svoje projekty se stejnou láskou, s jakou spolu pracují. Dál nepodcenit dobré styky s veřejností v podobě větších investic do marketingu a propagace, stejně tak dál vytvářet doprovodné programy pro děti i dospělé. Popřemýšlet, na jakou cílovou skupinu se zaměřit přednostně, a tam začít. Podle mě je důležité taky spolupracovat s ostatními institucemi ve městě, v dané lokalitě. Méně mezi sebou soupeřit a víc si vycházet vstříc. A nakonec dobré zázemí v galerii, v podobě kavárny, která je často podceňovaná, je podle mě důležité téměř jako dobrá marketingová strategie. Myslím, že o tom hovoří sám za sebe například takový Dům umění města Brna.

Video v jeho stopáži od 76. do 100. minuty shrnula Markéta Hořínková:

Edukační programy se logicky snaží o oslovení co nejširší veřejnosti. Dalo by se říci, že rezonance probíhá pouze v „našem“ okruhu. Ale mladí, začínající edukátoři by o tom měli vědět, aby se vyhnuli zbytečné frustraci. V galerijní edukaci je nesmysl myslet si, že práce edukátora, programy v galeriích, výstavy apod., jsou pro všechny – pro celou širokou veřejnost.

Skvělou práci v edukační oblasti provádí Národní galerie a její edukační programy pro děti a školy, na kterých je v současné době velká návštěvnost. Galerie zaznamenává dobrou zpětnou vazbu.

Jedním z názorů jak zvýšit počet návštěvníků a účastníků těchto edukačních programů je ten, že galerijní pedagog by měl počítat s různými segmenty skupin – rozvrstvením programu, přemýšlet o tom, pro koho program připravuji (architekti atd.). Dalším názorem je cesta k lidem, k širší veřejnosti přes propojení umělce s místem, kde tvoří nebo žije. Sblížení skrze společný domov nebo místo. Dále pak vytváření „multifunkčních“ míst, komunitních míst, kde se lidé mohou setkávat s uměním (např. na koncertech, v barech, kavárnách apod.). Propojení malých nezávislých galerií. Spojování více subjektů v jedné věci jako např. muzejní noci, volnočasové festivaly apod.

Zpracování doprovodného programu s cílem zvyšování návštěvnosti výstav, ze strany škol i veřejnosti, by nemělo být pouze na edukátorovi. Program by měl stát na spolupráci všech zaměstnanců dané galerie, kteří by se měli stát součástí programů.

Já osobně se ztotožňuji nejvíce s názorem, že galerie by spolu měly spolupracovat a pokoušet se vytvářet nejen galerijní program, ale také volnočasové aktivity. S ohledem na konkrétní skupiny návštěvníků.

Video v jeho stopáži od 101. do 125. minuty shrnula Zuzana Matiovská:

Silvie Šeborová

Jako první představuje projekt **MÁME OTEVŘENO – Večer galerií Prahy 25/4/2013**

Dle komentáře se dá usoudit že tento projekt schvaluje, propojení pražských galerií v jeden den, něco jako Muzejní noc v Brně, program v galeriích navazuje na ostatní, tudíž je sjednocený a ucelený.

Dalším tématem jejího výkladu je **Brněnský architektonický manuál**, BAM.BRNO.CZ.

Projekt popisuje jako velice zdařilý, ale špatně propagovaný, i ze své vlastní zkušenosti můžu potvrdit, že jsem o něm skoro neslyšela. Nebýt Šárky Svobodové, coby asistentky v ateliéru Kresba a Grafika na FaVU, která se podílela na manuálu. Zakladatelem/vedoucím projektu byl R. Koryčánek, který získal na tento projekt grant.

Cílem projektu je dostat návštěvníky mimo galerii, k čemu slouží mapka, která je ke stažení na internetu nebo plánek, který můžou získat v galerii či muzeu. Manuál je zaměřen na meziválečnou architekturu v Brně, po které nás vede již zmíněná mapka.

736 KM, je další z projektů, který ji dle jejích slov zaujal a vydařil se. V Praze Holešovicích projekt začal skupováním přívěsů, které byly posílány umělcům v Polsku. Měli za úkol přívěs nějak zpracovat a potom poslat zpět. Přívěsy byly v Praze vystaveny.

Dále mluví o programech v bratislavských galeriích ... jedním z projektů, které byly realizovány, je i z veřejného prostoru, který se týkal 20 let chátrajícího socialistického objektu. K projektu byl pozván polský umělec Altman, který měl za úkol prostor zviditelnit, ozvláštňit. Jeho počín spočíval v zasypání objektu pískem, čímž prostor oživil a pro děti dostal i určitý smysl a využití.

V poslední části se zmiňuje o kritice galerií ... Kritizuje hlavně ty, které jen pro zvýšení návštěvnosti narychlo seženou někoho, kdo udělá program a jakmile dosáhnou požadované návštěvnosti, s programy končí. Na závěr říká, že v každé galerii by měl být tým lidí, který obstarává programy pro veřejnost soustavně a ne jen, když je nízká návštěvnost.

David Kašpar

Ve svojí prezentaci se věnuje spíše veřejnému prostoru. Prvním projektem, který zmiňuje je **STOP ZEWLING**, který se odehrává na Černém Mostě v Praze 14. Prostor je využíván jako velké hřiště k aktivitám, které jsou v takových prostorách běžné, bmx, skateboard ... projekt probíhal již 6. rokem a jeho organizátorem je šestnáctiletý chlapec.

Dalším projektem, kterým se zabývá je **UdN**, projekt z prostoru univerzity, lokálních institucí, periferních lokalit a prostorů kolem. Projekt se zabývá rozvojem blízké lokality v okolí univerzity. Tento projekt se stal vyhledávaným i pro jiná města. Hlavní náplní je práce v terénu a ve veřejném prostoru. Přímo tento projekt je zaměřen na výstavbu hotelu a vliv na okolí.

V poslední části se zmiňuje o **galerii mezi sídlišti**, spíše o instituci, ve které se schází společně s lidmi z okolí a věnují se uměleckým projektům. Společně s dalšími kolegy vede tuto malou instituci.

Karina Pfeiffer Kottová

Horní Maršov – Otevřené muzeum, je malá vesnice, ze které pochází organizátorka akce Anita Bošová. Jejím cílem bylo propojení místních center, což se daří již třetím rokem. Probíhal zde i doprovodný program Ceny Jindřicha Chalupického.

THIS RED DOOR – je skupina umělců pocházející z Brooklynu. Jejich projekt spočívá v cestování po galeriích, ze kterých si tak na dva měsíce udělají vlastní ateliér. Celou dobu, co jsou součástí galerie nebo je galerie součástí jejich ateliéru, probíhají každý večer programy, na kterém dle slov přednášející nechybí diváci. Umělci se převážně věnují performanci. I Česká Republika se snaží, aby umělci pobývali i v nějaké naší galerii, ale zatím chybí finance.

Dalším projektem, kterým se zabývá je **ACADEMY – WE CAN LEARN** (Nizozemsko), projekt shledává za nápaditý a poučný, z didaktického hlediska se návštěvníci dozvídají vše o fungování galerie nebo nějaké instituce. V čem přednášející vidí problém, je instalace projektu, ve sterilním prostředí galerie, kde se návštěvník bojí dotknout i počítače, tedy by měl být prostor více interaktivní a svádět k „osahávání“ věcí.

Veřejný dům – prostor, ve kterém se „provozovatelé“ snaží o propojení různých médií jak zprostředkovat umění, performancí, akcí, hudbou, pokud možno do jednoho večera. Plánem organizátorů je uskutečňovat tuto akci jednou za čtvrt roku.

Ondřej Chrobák

Snaha o přiblížení práce instituce, jelikož on sám není přímým tvůrcem programů. Vybral pro prezentaci pár institucí, jejichž práce ho zaujala.

Slovenská národní galerie – kinosál – opuštěný prostor, který chátral několik let, galerie uspořádala brigádu, kam mohla přijít široká veřejnost jako za období největší „slávy“ sálu, což bylo za komunismu.

Dalším projektem, který provozuje instituce je **Máš umělecké střevo?**,

autorem je **Ondřej Horák** – výtvarná soutěž pro SŠ, tento projekt chápe jako přirozenou vazbu mezi institucí a reálnou potřebou a přirozenou vazbu mezi školou a institucí.

Jako poslední zmínil „kasičky na dobrovolné vstupné“, jehož autorem je Moravská galerie, bohužel kvůli špatné kvalitě zvuku není pořádně rozumět jako u ostatních přednášejících.

Denisa Václavová

Projekt, který představuje, se jmenuje **Metropolitní ozvučená deska** – řeší územní plán Prahy, na projektu se podílí architekti, spisovatelé, politici, developeři ... hlavními tématy u kulatého stolu jsou důležitá místa města, aktivity nebo i budoucnost výstaviště.

Video v jeho stopáži od 126. do 178. minuty shrnula Mária Ťažká:

Pre koho to robíš, je dnes častá otázka nielen verejnosti na zmysluplnú a dôležitú prácu ľudí, ktorí sa snažia vytvárať edukačné a sprevádzajúce programy v galériách. Video je záznamom zo stretnutia mladých teoretikov a praktikov zaoberajúcich sa týmto problémom dnešnej spoločnosti. V časovom úseku videa, ktoré rozoberiem, sa zo svojimi projektmi, prípadne s problematikou, ktorá ich zaujala, predstavili Michaela Matysová a Ondřej Horák.

Michaela Matysová predstavila projekt **Tanec v galérii** v spolupráci s Centrom choreografického rozvoja. Michaela vyzdvihla najmä zaujímavú myšlienku propagácie, kde tanec prebehol priamo v galerijnom prostredí. Do projektu sa zapojil napríklad aj Veľtržný palác. Veľkým prínosom bola obojstranná spolupráca v zmysle uviesť nový umelecký druh. Spoluprácu galérie a Centra choreografického rozvoja sa podarilo nastaviť tak, že tanečné skúšky prebiehali behom pracovnej doby a nadväzovali na expozície. Cieľom inštitúcií bolo stotožniť sa s takýmto druhom projektu, čo sa im istým spôsobom podarilo. Ďalší projekt, ktorý Michaela predstavila bol **Culture! My future, alebo Múzeum v roku 2060**. Prebehol medzinárodný kongres mládeže Staatliche Kunstsammlungen Dresden 2010, kde riaditeľ kongresu pozval zástupcov dvadsiatich zemí, medzi nimi aj Česko, aby ich konfrontoval s otázkami, aké má byť múzeum v roku 2060 a aké má mať funkcie. Táto akcia bola chápaná ako doprovodný program, prebehli rôzne diskusie a výsledky kongresu boli oficiálne prezentované a zaslané aj mnohým vládnym predstaviteľom. Ďalší Michaelin predstavený projekt **Otvor sa- Open Up** bol inšpirovaný Ran canvas v Tate Modern. Projekt mal snahu vytvoriť skupinu mladých ľudí vo veku od pätnásť do dvadsať rokov, ktorí by v galériách realizovali svoje vlastné projekty pre svojich vrstovníkov. Avšak vytvoriť skupinu, ktorá by v časovom horizonte spolupracovala aspoň rok, sa nepodarilo. Projekt bol z toho dôvodu úspešný len čiastočne. Ďalší projekt bol program **Vše v pohybu** určený pre školy a publikovaný pre deti a mládež. Výhoda tohto programu bola v tom, že autori dostali fyzický priestor pre výstavy, tým pádom návštevník mohol priestorom prejsť a znovu vnímať dielo. Potešujúce pre tvorcov sprievodného programu bolo to, že väčšinu času návštevníci trávili v tomto priestore, kde sa prírodná veda prepájala s technológiami. Kurátorský zámer dopĺňa lektorský výklad a argumentácia, prečo tieto vizuálne veci majú byť vedľa seba.

Ďalšia prezentácia bola pod vedením **Ondřeja Horáka**. Ako prvý rozobral **Projekt KC Zahrada – SFA**. Poukazuje na projekty, ktoré vznikali na sídliskách na chodníkoch. Progresívne a efektívne veci, ktoré kontaktujú návštevníka. Ondřej pobavil návštevníkov konferencie vtipnou historkou, kde sa spomínaný projekt nafukuje ako bublina, až kým nepraskne. Ľudia na sídlisku to sledujú z okien a keď si všimnú, že tam vnútri je jedlo, prídu sa najesť a tým sa nevedome účasti na projekte. V prezentácii spomína tiež **projekty kontajnery**, ktoré tiež chcel robiť, ale sú finančne veľmi náročné. Tieto projekty majú snahu tým, že sú veľké a svetelné, zaujať ľudí z okolitých panelákov. Avšak tieto a podobné projekty sa nikdy nestretli s takou odozvou, akú by si autori

priali. Ďalší projekt **Prádelna Bohnice** vytvoril otázku, či nie je potrebné prehodnotiť projekty, či sa dobovo hodia do daného obdobia. Náročnosť týchto projektov, to, že miesto výstavy je mimo mesto a ďaleko, a tým pádom malá návštevnosť poukazujú na to, že aj keď je projekt zaujímavý, je pravdepodobne uchopený zo zlého hľadiska. Ďalej sa Ondřej vyjadruje k **sochám v uliciach Brna**, kde sa autorom podľa neho nepodarilo pritiahnúť ľudí na svoju stranu. Posledný zaujímavý projekt, ktorý zmienim je **Stanica Žilina**, zahraničný projekt, kde tvorcovia aj návštevníci výstav úzko pracujú so svojím okolím. Ondřejova prezentácia bola posledná a potom nasledovala otvorená diskusia o projektoch, ktoré sa premietali.

Diskusia bola pomerne zaujímavá, účastníci riešili úspešnosť výstav. Podľa väčšiny, úspešný projekt je taký, ktorý sa cielene zameriava na určitú skupinu, napríklad krátkodobé, ale zato intenzívne festivaly, ktoré sa zameriavajú na určitú skupinu návštevníkov. Zrejmý problém je ten, že v Českej republike je nedostatok takýchto priestorov, kde by sa mohli tvoriť projekty so sprievodnými programami. Osobne ma zaujal názor, že podobné projekty je treba robiť napríklad na ulici, pretože na periférii tieto projekty nefungujú. Na ulici ľudia chodia okolo a začínajú sa o projekt zaujímať. Ešte viac ich to zaujme v prípade, ak tvorcovia programu využijú niečo konkrétne pre danú cieľovú skupinu.

Video ma zaujalo a donútilo premýšľať nad budúcnosťou tohto povolania. Edukační pracovníci to dnes nemajú ľahké aj preto, že sprievodné programy nebývajú nejakým zásadným lákadlom pre širokú verejnosť. Musíme len dúfať, že sa to čoskoro zmení. A čo s otázkou pre koho to robíme? Môj názor je taký, že keby na výstavu prišlo 50 ľudí a môjho sprievodného programu sa zúčastnili napríklad len štyria, aj tak to budem považovať za svoj osobný úspech, pretože moja práca nebude zbytočná a niekto vďaka môjmu programu odíde obohatený. Osobne za veľmi dôležitý prvok považujem aj to, čo sa spomenulo v spoločnej diskusii. Je potrebné nadviazať čo najviac kontaktov s okolitými školami, preto aj súčasne povinnú prax považujem za prínosnú z toho dôvodu, že so školami máme možnosť spolupracovať napríklad v Dome umenia mesta Brna. Je potrebné so školami komunikovať a pýtať sa, čo od sprievodných edukačných programov očakávajú. Tým pádom viem, čo očakáva cieľová skupina, a viem, na čo sa mám zamerať. A ak v tejto škole nájdem aspoň jedného človeka, ktorý sa pre túto vec dokáže nadchnúť, rýchlejšie sa mu podarí strhnúť iných spolupracovníkov školy, lebo komunita ho pozná. Záznam z konferencie bol pre mňa prínosný z toho dôvodu, že som sa zoznámila s rôznymi názormi a problémami, ktoré ma nepochybne čakajú v budúcej praxi, takže viem, že sa im istým spôsobom dá čeliť.